

16.7.2014

לכבוד

רב-ניצב יוחנן דנינו

באמצעות פקס: 02-5428118

מפכ"ל משטרת ישראל

שלום רב,

הנדון: חריגות חמורות בהתנהלות כוחות משטרה ומג"ב

באירועי השבועיים החולפים בירושלים המזרחית

אנו פונים אליך על רקע האירועים הסוערים בירושלים המזרחית בשבועיים החולפים. מעדויות שהגיעו לידי האגודה לזכויות האזרח בישראל עולה חשש כבד כי בחלק מהאירועים שהתרחשו ברחבי העיר נקטו כוחות משטרה באלימות קשה ומופרזת כלפי תושבים פלסטינים, הן תוך כדי פיזור הפגנות והפרות סדר והן במהלך ביצוע מעצרים, אשר הובילו לפגיעות גוף רבות.

אנו בוודאי ערים לעובדה, כי בימים כאלה המשטרה נאלצת להתמודד עם מצבים קשים ומורכבים. יחד עם זאת, בשעה שהמשטרה ממלאת את תפקידה עפ"י חוק, עליה לנהוג בסבירות ובזהירות, ובכלל זה להשתמש באמצעים שבידיה באופן פרופורציונאלי, לאחר מיצוי אמצעים שפגיעתם בתושבים פחותה, וכמובן, במידה שאינה עולה על הנדרש. כמו-כן, ודווקא בזמנים כה מתוחים, חובתם של מפקדי המשטרה לדאוג שאנשיה מקפידים על הכללים המגבילים את השימוש בכוח, על מנת להקטין את הסיכון לפגיעה בשלמות הגוף ובחיי אדם.

תקיפות ואלימות פיזית

1. מעדויות שהגיעו לאגודה, עולה כי תושבים פלסטינים ממקומות שונים בירושלים הותקפו על ידי כוחות משטרה או מג"ב בכל חלקי גופם תוך כדי שימוש באלימות מופרזת. חלקם אף ספגו פגיעות ישירות בראש, אשר הצריכו טיפול רפואי דחוף.

- ביום 4.7.14, **פורסם בתקשורת סרטון מזעזע במיוחד**, המראה שוטרי מג"ב מכים נמרצות ובצורה ברוטאלית נער בן 15 בשם טארק אבו ח'דיר. הנער היה שוכב על הקרקע, ככל הנראה גם אזוק, ולא היווה כל סכנה לחיי השוטרים. קראנו בתקשורת כי בענין זה נפתחה חקירה במחלקה לחקירות שוטרים. משכך הם פני הדברים, הננו מצפים מהמשטרה לטפל בעניין זה בזריזות ובדחיפות ככל האפשר.
- ביום 4.7.14, ע' ג' ח', תושב בית חנינא ואב לילדים, הותקף קשות על פי עדותו כאשר

היה בדרכו חזרה מהעבודה לביתו. לפי עדותו, מר ח' הוכה בקת רובה בכל חלקי גופו, ובמיוחד בראשו. בעקבות אירוע זה, הוא הובהל לטיפול רפואי דחוף בבית חולים הדסה עין כרם. הוא שהה יומיים בביה"ח בשל חומרת הפגיעה ולאחר מכן הועבר למעצר עד ליום זה. ממידע שנמסר לנו ע"י בן משפחתו של ח', היות והוא עדיין שוהה במעצר, טרם הוגשה תלונה במח"ש בגין מקרה זה.

- מ' א' נ', כ' א' ח' ומ' א' ח' היו בדרכם חזרה מהלוויית הנער מוחמד אבו ח'דיר בתאריך 4.7.14. שלושתם העידו על כך שמספר שוטרים רעולי פנים התנפלו עליהם והיכו בהם "מכות רצח" כהגדרתם הן בפנים והן בכל חלקי הגוף, עד כדי איבוד הכרה של כ'. נמסר עוד, כי השוטרים המשיכו לבעוט בהם גם לאחר שנעצרו ותוך כדי הובלתם אזוקים ברכב המשטרה לתחנה בנווה יעקב. הם נלקחו לבית חולים הדסה עין כרם וכעבור 12 שעות הוארך מעצרים והועברו למעצר. ככל הידוע לנו, בשלב זה טרם הוגשו תלונות במח"ש בגין אירועים אלו.
- ביום 3.7.14, בצומת הגבעה הצרפתית, ניסה רכב לדרוס שלושה עוברי אורח מבית חנינא, כך לפי מגידי זיד רביע בן ה-21. ניסיון הדריסה נכשל, הרכב חזר שוב בנסיעה אחורנית כדי לדרוס אותם, וכאשר גם ניסיון זה נכשל, השלושה הצליחו להוריד את הנהג מהרכב, שלדברי התושבים היה ישראלי-יהודי. המשטרה, שהייתה נוכחת במקום, התערבה לפי עדותו של רביע רק בשלב זה. השוטרים נתנו לנהג להימלט מהמקום והמשטרה דווקא הרביצה קשות לתושבים בראש ובכל חלקי הגוף. השלושה הובהלו לבית חולים הדסה עין כרם לקבלת טיפול רפואי. למיטב ידיעתנו, טרם הוגשה תלונה למח"ש.

שימוש בלתי מבוקר בכדורי ספוג וירי לעבר עיתונאים

2. עפ"י עדויות נוספות שהגיעו לאגודה, עולה חשד כי במקרים שונים עשתה המשטרה בירושלים שימוש באופן מאסיבי, וככל הנראה גם בלתי מבוקר, בכדורי ספוג במהלך פיזור הפגנות והפרות סדר. היקף הפגיעות מכדורי ספוג באירועי השבועיים החולפים מעלה חשד כי השימוש נעשה בניגוד לנוהל המשטרה, המדגיש כי "מדובר באמצעי שפגיעתו בפלג גוף עליון עלולה להיות מסוכנת, ועל כן יש להקפיד לפעול עפ"י הכללים וההוראות". עפ"י עדויות שהגיעו לידינו, נפגעו תושבים פציעות מכדורי ספוג בפלג גוף עליון, כולל בראשם.
3. כמו כן, לדברי תושבים היה שימוש בשבועיים האחרונים גם בכדורי גומי. מדובר בעדויות שלא הצלחנו לאמת היות והתושבים אינם מומחים לתחום. מסקנות ועדת אור ונוהל משטרה 90.221.012 "הטיפול המשטרתי בהפרות סדר בהפגנות" הצביעו באופן חד-משמעי, כי ישנם סיכונים רבים הכרוכים בשימוש בגלילוני הגומי, ולכן קבעה כי יש להפסיק את השימוש באמצעי האמור. השימוש בכדורי גומי כרוך בסיכון של פגיעה קטלנית עקב טעות בהערכת טווח או עקב סטייה של הגלילון ופגיעה באיבר רגיש. השימוש בכדורי גומי אסור עפ"י הנהל האמור ומהווה אך ורק אמצעי אחרון וחמור ביותר שמחייב קבלת אישור מהמפכ"ל.
- כך הגיעה לאגודה עדות של תייסיר סנדוקה, תושב שועפט, שהינו לקוי ראייה מלידה ורואה רק בעין אחת. ביום הלוויית הנער מוחמד אבו ח'דיר ז"ל נורה לעבר תייסיר כדור שפגע בעינו הבריאה. הניסיונות בביה"ח להחזיר לו את הראייה כשלו, והוא ייאלץ

להמשיך את חייו ללא מאור עיניו. כמו-כן, ידוע לנו על לפחות מקרה נוסף אחד של פגיעת כדור בעינו של נער. על פי נוהל והוראות המשטרה יש לכוון כאמור לפלג גוף תחתון בלבד.

4. לא זו אף זו, מספר רב של פגיעות ופציעות ירי הן דווקא של צלמים, עיתונאים ועובדי שטח, שאינם מעורבים בהפרות סדר ועל פי רוב לבושים בקסדה או אפודה הניתנים לזיהוי מרחוק. צלמת אתר וואלה, **טלי מאייר**, ספגה כדור ספוג בפניה והלסת שלה נשברה, וכעת צפוי לה שיקום ארוך. בעת שנפגעה היא עמדה בצד כאשר סביבה עיתונאים וצלמים נוספים. העיתונאית **כרסטין רינאווי** נפצעה כתוצאה מפגיעה ישירה של כדור ספוג באזור הכתף, פציעה שהצריכה טיפול רפואי. כמו-כן, פורסם בתקשורת כי ביום 4.7.14, סג כתב הסי.אן.אן. **בן ודמן** פגיעה ישירה בראש מכדור גומי או ספוג. מקרים אלו מעלים חשד לחריגה בוטה מההוראות.

שימוש בגז מדמיע

5. גז מדמיע עשוי להיות, במקרים המתאימים, אמצעי הולם לפיזור הפרות סדר. עם זאת, שימוש בגז מדמיע צריך להיעשות בצורה מושכלת, במיוחד כאשר מדובר בשכונות מגורים. ממידע שהגיע לידינו, עולה כי בכמה מקרים עשתה המשטרה שימוש בלתי סביר בגז מדמיע בשכונת שועפט, כאשר נזרקו מספר רימוני גז אל תוך חצרות של בתים פרטיים בשכונה. הדבר גרם לחנק ולבעיות בנשימה אצל התושבים שהיו בתוך הבתים, ובמיוחד פגע בבריאותם של ילדים.

6. כידוע לכם, מתאפיינות שכונות ירושלים המזרחית בבנייה צפופה וברחובות צרים, המוקפים בבתי מגורים. שימוש בגז מדמיע בתוך שכונות יוצר סיכון לפגיעה בחפים מפשע, הן בקרב עוברי אורח ברחוב והן בקרב תושבים המתגוררים בסמוך. משום כך, יש להגביל את המינון המותר בגז מדמיע, תוך התחשבות בתנאי השטח ופיזור הגז. זאת, אף בשעה של הפגנות בלתי חוקיות והפרות סדר.

פגיעה ברכוש פרטי

7. ביום 6.7.14 הפעילה המשטרה בשעות הלילה רכב "בואש" שכיוון מי ביוב לעבר חלונות בתים רבים לאורך הרחוב הראשי משכונת א-טור ועד לשכונת ראס אל-עמוד, במשך כמה שעות. תושבים העידו כי יום שלם ניסו לנקות ולהפטר מהסירחון בתוך הבתים בשכונת א-שיאח', אך ללא תועלת. כמו כן יש בידינו עדויות כי ביום 13.7.14 הופעל רכב "בואש" שכיוון מי ביוב לעבר הבתים והחנויות בכניסה למחנה פליטים שועפט ובשכונות עיסאווייה ואבו טור. הפעלת הבואש באופן שפוגע בבתים ובחנויות רבים מעלה חשד כי הוא הופעל באופן המהווה סוג של ענישה קולקטיבית לתושבים. לפי עדות שבידינו הובהל ילד אחד לקבלת טיפול רפואי עקב חדירת מי הבואש לביתו.

8. ביום 5.7.14 הותקף קשות ע' פ' ח', בשעה שהמשטרה פרצה לביתו שבשכונת שועפט בשעה 4:00 לפנות בוקר. הוא העיד על אלימות בלתי סבירה וחסרת כל פרופורציה מצד המשטרה, אשר הרסה רכוש רב בביתו, תוך כדי הליך החיפוש והמעצר. נוסף על כך, הוא הותקף קשות

על ידי השוטרים, שהקפידו לציין, לדבריו, שהם עושים זאת "כמעשה נקמה" ושהם רוצים "לחנך" את התושבים.

9. זאת ועוד, בימים האחרונים נודע לנו עפ"י עדויות וסרטונים שפורסמו בתקשורת כי כוחות המשטרה ומג"ב פגעו במהלך האירועים האלימים בירושלים המזרחית ברכושם הפרטי של תושבים שונים בצורה בוטה וללא כל סיבה מוצדקת הנראית לעין. מצ"ב סרטון בו נראים כוחות משטרה שוברים חלונות של רכב עומד:

<https://www.facebook.com/photo.php?v=252625621612986&set=vb.100005966493786&type=2&theater>

סיכום

10. לאור המתואר לעיל, נדרשת התערבותך המיידית כדי להבטיח שהתנהלות כוחות משטרה ומג"ב בירושלים המזרחית אשר חורגת מהנהלים ומסמכות, לא כל שכן התנהלות פלילית של ממש, תיפסק לאלתר. ככל שיוגשו תלונות במח"ש על אלימות ותקיפה יש לצפות כי תתנהל חקירה מקיפה וימוצה הדין עם התוקפים. עם זאת, מהיכרותנו עם המציאות בירושלים המזרחית, לא פעם בוחרים תושבים שלא להגיש תלונות נגד שוטרים וזאת בשל חוסר אמון מצדם כי תלונות אלה יזכו לטיפול ענייני והולם. לאור זאת, לא ניתן להסתפק במנגנון של תלונות במח"ש, ונדרשת העברת מסר ברור, בליווי צעדים מעשיים, מצדך ומצד הדרגים הבכירים האחראים על פעילות המשטרה בירושלים, כדי לעקור מן השורש אלימות משטרתית המופנית כלפי תושבי ירושלים המזרחית.

11. כמו-כן, הנכם נדרשים לבחון מקרוב האם האופן שבו בחרה המשטרה להשתמש באמצעים לפיזור הפגנות והפרות סדר היה מידתי וסביר, האם הדבר נעשה בהתאם לנהלים, האם היו אמצעים חלופיים בהם היה ניתן להשתמש, ועד כמה השימוש בכוח עמד במסגרת כללי החוק. בהתאם לתוצאות הבירור, יש לרענן מיידית את הנהלים בקרב כוחות המשטרה הפעילים בשטח ולאסור על חריגה מהם באופן מוחלט.

לתגובתכם המהירה נודה.

בכבוד רב,

יוסף מ. כראם, עו"ד

העתקים:

חה"כ יצחק אהרונוביץ' השר לביטחון פנים, בפקס 02-5418083

תנ"צ שאול גורדון היועץ המשפטי של משטרת ישראל, בפקס 02-5391176

ניצב יוסי פריינטי, מפקד מחוז ירושלים במשטרת ישראל, בפקס 02-5391466

ניצב עמוס יעקוב מפקד מג"ב, בפקס 08-9770303

מר יהודה וינשטיין היועץ המשפטי לממשלה, בפקס 02-6467001